

3.

Vieta, kur senelis mane nusivedė, iki tol man tebuvo apgriuvusi lūšna brūzgynuose už namo, lygiai nereikšmingas objektas kaip gliaumų akmuo, nuo kurio vaikystėje su Miteku rinkdavom sraigės ir drėgnas samanas. Brūzgynuose buvom išdraskę tunelius, galėjom lengvai palįsti po lūšnos pamatais ir kaskart susikibdavom, katras eis pirmas ir prisirinks į plaukus varnalėšų. Brūzgnė man patiko, nors augo daugiaaukščių šešėlyje ir todėl buvo drėgna ir toli gražu ne pati maloniausia vieta pasaulyje, o retkarčiais kas nors į ją nsviesdavo šiukšlę arba akmenį, įvyniotą į popierėlį su pašaipia žinute.

Griuvėna buvo užrakinta, langai iš vidaus uždengti kartono plokštėmis. Užruko, kol seneliui pagaliau pavyko išlaužti spyną ir išstumti duris. Vyriai taip girdėdėjo, kad vėrė ausis.

– Kodėl paprasčiausiai neatrakinai raktu? – paklausiau kiek nustebusi.

– Neradau, – atsakė senelis, – jis kažkur prapuolė.

Jis pažvelgė į mane ir nusišypsojo seneliška šypsena.

– Greičiausiai bus įkritęs į žiurkių urvelį.

Žiurkių urvelis name, kuriame žiurkės niekas nėra nė akysė regėjęs.

Viduje buvo tamsu – nė menkiausio plyšelio, pro kurį prasi-skverbtų šviesa. Seneliui įjungus žibintuvėlį prieš akis sušmėžavo languota virtuvės užuolaida, staliukas ir sofa-lova, užklota tamsiai raudonu pledu. Balsvi jo siūleliai spingčiojo šviesos take, kur pašviesi, ore sukosi dulkės. Palubėje kiek atsiknojusi ant plono laido siūbavo senovinė lemputė. Senelis pabeldė į ją pirštu.

– Kadaise čia buvo įtaisyta saulės baterija, – pasakė jis, bergždžiai junginėdamas jungiklį. – Pagamindavo šviesos ir netgi šiek tiek pašildydavo kambarį.

– Kokia čia vieta? – paklausiau.

– Nejaugi nesu pasakojęs? – senelis nustebęs papurtė galvą. – Alisa šią vietą vadino vasaros kambariu. Kiekvieną pavasarį susitvarkydavo ir leisdavo čia laiką, nešaltomis naktimis dažnai ir nakvodavo.

Apsidairiau tamsoje.

– Čia tikrai viskas priklausė mamai?

Senelis linktelėjo.

Apie mamą prisimenu nedaug. Jeigu kada ir bandžiau ieškoti kokių nors įrodymų, ne ką tepavyko rasti. Tarp grindlenčių įstrigęs plaukų smeigtukas. Trintukas arba pieštukas nukramtytu galu. Nudriskęs egzamino lapas su kruopščiai aprašytais pasaulio sostinėmis arba paukščių rūšimis. Tokie daiktai nieko apie ją nesakė. Visą paslėpiau kartoninėje dėžėje po lova ir pamiršau, taigi kone vieninteliai įrodymai, kad mama tikrai egzistavo, buvo tos kelios nuotraukos, vis dar atremtos į sieną ant židinio atbrailos. Ir aš.

– Kodėl jis buvo užrakintas?

– Aš užrakinau. Norėjau nors šį tą išsaugoti.

Girdėjau, kas dėjosį po mamos mirties, Myma papasakojo. Myma – mano krikštamotė ir mamos draugė, neskaitant šeimos – vienintelis mano pažinotas žmogus, irgi gyvenęs tuo laiku. Įsivaizdavau, kaip močiutė viską surinko. Kaip atidarė spintą, suėmė visus

drabužius į glėbį ir su visom pakabom sugrūdo į juodus štukšlių maišus, kaip į tuos pačius maišus suvertė ir sekretero stalčių turinį bei visa, ką rado koridoriaus spintoje ir drabužinėje. Batus ir striukes, kojines ir apatinius. Vadovėlius. Laiškus. Kompiuterį. Kadangi nesugebėjo atidaryti failų, sunaikino jį, visus tekstus ir nuotraukas. Tam tikra prasme ji tiesiog išmetė mamą.

– Ji taip tvarkėsi su sielvartu, – aiškino senelis.

Senelis norėjo, kad suprasčiau. Sakė, kad po vaiko mirties atsigauti neįmanoma. Širdyje atsiveria didelė žaizda: kad ir kaip bandytum ją užtaisyti, vis vien joje lieka įtrūkimų ir lopotų. Taip nutiko ir močiutei. Ji norėjo pamiršti mamą, pradėti viską iš pradžių, kuo nors užpildyti netektį. Manau, kad kaip tik tai ir buvo jos klaida. Nes aš nebuvau tinkamas pakaitalas. Kasmet vis mažiau panėšėjau į mamą. Tose keliose nuotraukose, kurias esu mačiusi, mamos akys tamsiai mėlynos, plaukai – lino spalvos ir garbanoti. Mano akys buvo šviesios, plaukai iš viso kone bespalviai, lengvai nudegdavau saulėje, o ties riešais vinguriavo mėlynos gyslos. Iš tikrųjų močiutė negalėjo į mane žiūrėti. Nujaučiau tai instinktyviai, kaip kad vaikai visad jaučia viską, kas bandoma nuo jų nuslėpti.

Yra ir kitokių būdų gedėti. Kaip, pavyzdžiui, mano senelio. Žinojau, kad jis manęs nepaliktų. Tačiau jis jau buvo senas – ne seneliui, bet tėčio ir mamos pakaitalui. Kaktoje buvo įsirėžusios gilios vertikališios ir horizontalios raukšlės. Jis retai šypsodavosi, o ir šypsnyš buvo kažin koks sielvartingas, tarsi veidas per prievartą išsitemptų taip, kad jam skaudėtų. Seneliui tebuvo šešiasdešimt penkeri, tačiau jis atrodė kur kas vyresnis – turbūt neklydo sakydamas, kad veidas atspindi nugyventą gyvenimą. Tą dieną į jį pažvelgusi pirmą kartą pagalvojau, kad galiu jo netekti.

Senelis mosčiojo žibintuvėliu, ant sienos mesdamas dulketos šviesos šlakus.

– Ne kas čia ir tėra, – pasakė jis. – Įsivaizdavau, kad kambarys bus ne toks tvarkingas, lyg gyvesnis. Tavo mamai sunkiai sekėsi palaikyti tvarką.

Jis padavė man žibintuvėlį.

– Peržiūrėk viską, ką tik nori, galbūt ką nors norėsi išsaugoti.

Senelis nužvelgė tuštutėlį kambarį ir atrodė, kad pats netiki savo žodžiais. Tada padavė man pluoštą plastikinių maišų.

– Visą, kas liks, galima išmesti. Vis tiek prieš išsikraustant reikia viską iš čia išnešti.

– Negi tikrai nenori to padaryti pats? – paklausiau.

Senelis papurtė galvą.

– Man pakaks to, ką turiu čia, – atsakė jis, belsdamas į smilkinį. – Pakako iki šiol, pakaks ir ateity.

Jis nusijuokė.

– Kad ir šitas kambarys, maniau saugojęs prisiminimus, bet, ko gero, būsiu įrengęs mauzoliejų.

Likusi viena atidengiau langą ir įleidau vidun blyškios šviesos. Stiklas buvo toks purvinas, kad vargiai galėjai ką nors įžiūrėti, bet šiaip kambarys atrodė tvarkingas. Po langu stovėjo nedidelė komoda, neatrodė vertinga ar šiaip kuo ypatinga, kokią įsivaizduotum rasiąs už rodos, šimtmečiams užrakintų durų. Paprastas, iš masivaus medžio sukaltas baldas sutrūkinėjusiu laku. Ant stalo ir lentynoje voliojosi bereikšmių papuošimų, keletas gamyklų miestelio reiklaminų rašiklių ir saulės baterijomis kraunamas radijas, tas irgi numiręs ir nebylus. Ant sienos kabėjo pora išblukusių plakatų: viename buvo pavaizduotas arkllys, kitame – jau seniausiai išsiskirsčiusi muzikos grupė. Stalčiuje radau užrašų knygutę. Akimirksnį vyliausi aptikusi kažką reikšmingo, tačiau atvertusi pamačiau tik tuščius puslapius. Perbraukusi juos pirštu jutau rašmenų pėdsaką. Kažkas

tvarkingai, po vieną, išplėšė prirašytus puslapius. Žvilgtelėjau po lova, tačiau ten mėtėsi tik pora saldainių popierėlių, kojinių ir dviračio pompa. Įsikniaubiau į pagalvę, bet nieko neužuodžiau, o nuo dulkių ėmiau čiaudėti. Dulks ir tyla – tai viskas, ką paliko mama.

Mintyse girdėjau Miteko balsą. *Kokia tu nuobodi, tau niekas neįdomu.* Įsivaizdavau, kaip jis kilnotų bereikšmius daiktelius ir degančiomis akimis su didinamuoju stiklu bandytų nustatyti jų amžių arba pusėjimo trukmę.

– Pats tu nuobodus, – pasakiau balsu. Tada apsidairiau, tarsi kas nors būtų galėjęs išgirsti, kad kalbuosi su savimi.

Atsisėdau prie stalo ir pro langą įsispokočiau į brūzgynus. Jeigu mama būtų gyva, jai dabar būtų trisdešimt treji, kur kas jaunesnė nei Miteko arba kitos mamos, kurias pažinojau. Mama mirė baisiai jauna, vos septyniolikos. Po metų man sukaks tiek pat. O paskui visados būsiu vyresnė nei ji kada nors. Ėmė graužti akis. Nežinojau, ko liūdėti ir kaip.

Ar būčiau norėjusi su ja susipažinti? Mymos balsas.

– Žinoma.

Ir vėl kalbėjau su savimi.

Nežinau, kiek laiko sėdėjau nejudėdama, atsipeikėjau, kai senelis ėmė pjūklą genėti avietyną. Atsistojuosi pradėjau rinkti daiktus. Nutraukiau pledą ir sugrūdau į maišą. Tada suėmiau antklodę ir paklodę.

Susikaupk: noriu, kad šitai prisimintum. Norėdama ištraukti paklodę kilstelėjau čiužinį ir pastebėjau kyšant baltą trikampiuką. Paliečiau: popierius. Atsargiai jį ištraukiau ir atsukau į šviesą.

– Negali būti, – tarstelėjau.

Staiga pakirto kojas. Klestelėjau ant žemės, tada vėl pažvelgiau į piešinį. Jis vaizdavo mano metų merginą ir buvo tikslus it

fotografija, jį nupiešęs veikiau atkartojų, o ne interpretavo realybę. Mergina nepozavo ir nesimaivė, atrodė tokia tikra, tarsi bet kurią akimirką galėtų nusigręžti ir nueiti tolyn kaip veidrodžio atspindys. Šviesūs plaukai, šviesios akys. Ji atrodė kiek nuliūdusi, nors ir šypsojosi. Liūdnos akys džiugiam veide.

Piešinyje buvau aš.